

People Participation in Dengue Hemorrhagic Fever Prevention and Control in Wangnoi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Abstract

Somsak Laohapichatchai, B.P.H.*

The results of the study showed that overall people's participation in prevention and control of dengue hemorrhagic fever was at a moderate level ($\bar{x}=2.91$ S.D.=0.68). When considering each aspect, it was found that participation for finding problems was at a high level ($\bar{x}=3.05$ S.D.=0.59), planning was at a moderate level ($\bar{x}=2.79$ S.D.=0.90), investment and operating was at a moderate level ($\bar{x}=2.95$ S.D.=0.65) and evaluating was at a moderate level ($\bar{x}=2.85$ S.D.=0.97). It has the following suggestions, should be developed to be better educate. Should have to improve the knowledge of the people about how to survey the breeding sites for mosquitoes at the public place of the village in every week. Giving information about the way how to prevent and control Dengue at the public place and around the village. Giving information about how to observe and follow people with dengue symptoms. If the found the patients, have to inform to the health officials. Stimulation for people in the village to use the temephos or feed a fish in the container without a lid. To have the knowledge to lead their practice to prevent dengue and could effectively disseminate knowledge to the people in the nearby village and should be educated on to other targets for expanse of education and progress in the implementation of prevention and control of dengue fever to cover all of Wangnoi and the interesting area. The results of the study will be used to guide the practice of public health officials and interested people.

Keywords : Participation, Prevention and control of Dengue Hemorrhagic Fever

*District Public Health (Chief) Officer, Pra Nakorn Si Ayutthaya province.

การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

สมศักดิ์ เลหาภิชาติชัย, ส.ป.*

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก การศึกษครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค

ไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรในอำเภอลำทะเมนชัยแบบแบ่งชั้นจำนวนทั้งสิ้น 376 คน รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม 2557 โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.81 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.91$ S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.05$ S.D.=0.59) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.79$ S.D.=0.90) ด้านการลงทุนและปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.95$ S.D.=0.65) และด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.85$ S.D.=0.97) ควรมีการพัฒนาความรู้ของประชาชนในส่วนของการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายตามแหล่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านทุกสัปดาห์ ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติหรือการดำเนินงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามแหล่งสาธารณประโยชน์ และสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้าน ให้ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าสังเกต/ติดตามผู้ที่มีการของไข้เลือดออก เมื่อพบผู้ป่วยแจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ กระตุ้นให้ประชาชนใส่ทรายอะเบทในภาชนะที่ไม่มีฝาปิดในหมู่บ้านหรือเลี้ยงปลาหางนกยูงในภาชนะที่ไม่มีฝาปิด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนในการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน ในอำเภอลำทะเมนชัยได้ด้วยและควรได้มีการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เพื่อขยายพื้นที่ในการศึกษาและขยายพื้นที่ในการดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกให้ครอบคลุมจังหวัดนครราชสีมาและพื้นที่ที่สนใจ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้สนใจต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

*สาธารณสุขอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

บทนำ

ประเทศไทยมีรายงานการเกิดโรคไข้เลือดออกปี พ.ศ. 2492 และมีการระบาดใหญ่ ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 ที่กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่พบในเขตกรุงเทพฯ และธนบุรี จากนั้นมีรายงานผู้ป่วยไข้เลือดออกทุกปี และกระจายทั่วไป มีรายงานผู้ป่วยจำนวน 2,158 ราย มีอัตราป่วยตายร้อยละ 13.90 และมีรายงานผู้ป่วยสูงสุดในปี พ.ศ. 2530 คือ 174,285 ราย โดยมีอัตราป่วยตายร้อยละ 0.5 การระบาดของโรคได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวางพบได้ทุกจังหวัดของประเทศ และแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอดการระบาดของโรคดำเนินไป

อย่างรุนแรงและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกับสถานการณ์โรคไข้เลือดออกของจังหวัดนครราชสีมา และอำเภอลำทะเมนชัย ในปี พ.ศ. 2554 - 2556 ดังนั้นในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข จึงได้ตั้งเป้าหมายที่จะควบคุมโรคไข้เลือดออกในประชาชนทุกกลุ่มอายุให้มีอัตราป่วยเหลือไม่เกิน 50 ต่อแสนประชากร โดยมีแนวทางการควบคุมโรค คือ ลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง การทำลายลูกน้ำยุงลาย ทำลายยุงลายตัวเต็มวัย โดยมีโครงการป้องกันและควบคุมโรคร่วมกัน ทั้งในระดับกระทรวง จังหวัด อำเภอ ตำบล⁽¹⁾

ตาราง 1 สถานการณ์เกิดโรคไข้เลือดออกและอัตราการป่วยตายของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2554-2556⁽²⁾

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนผู้ป่วย (คน)	อัตราป่วย (ต่อแสนประชากร)	จำนวนป่วยตาย (คน)	อัตราตาย (ต่อแสนประชากร)
2554	780,134	1,454	186.38	2	0.26
2555	787,653	1,170	148.54	3	0.38
2556	787,653	1,306	165.81	0	0

ตาราง 2 สถานการณ์เกิดโรคไข้เลือดออกของอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2554-2556⁽³⁾

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนผู้ป่วย (คน)	อัตราป่วย (ต่อแสนประชากร)	จำนวนป่วยตาย (คน)	อัตราตาย (ต่อแสนประชากร)
2554	67,483	127	188.2	0	0
2555	68,794	46	66.87	0	0
2556	68,794	150	218.04	0	0

จากสถานการณ์ดังกล่าว การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอำเภอวังน้อย แม้ว่าจะมีกิจกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคอย่างต่อเนื่อง โดยการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์เพื่อกำจัดยุงลาย แต่อัตราป่วยยังเกินเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้าน (House Index, HI) หมายถึง ร้อยละของการพบลูกน้ำยุงลายในบ้านที่ทำการสำรวจในพื้นที่ มีค่า 15.43 และ 12.98 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ไม่เกินร้อยละ 10 การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน และที่สำคัญที่สุดจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญต้องเร่งดำเนินการป้องกันและควบคุมไม่ให้มีอัตราป่วยสูงขึ้น รวมไปถึงการลดการระบาดไปสู่พื้นที่อื่นๆ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่

จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักเห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการป้องกันมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

รูปแบบวิธีการศึกษาวิจัย เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) รวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2557

ประชากร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 17,133 หลังคาเรือน⁽⁴⁾

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง ประชาชนอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งหมด 376 คน

เครื่องมือที่ใช้ ใช้แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2. การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังแสดงในเอกสารอ้างอิง

วิธีดำเนินงาน ประชุมชี้แจง ประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย หลังการเก็บข้อมูลครบถ้วนแล้วนำไปวิเคราะห์และประเมินผล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนจากคะแนนรวมเฉลี่ย ดังนี้

- 1.00 - 1.99 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
- 2.00 - 2.99 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
- 3.00 - 4.00 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.28 มีอายุระหว่าง 45 - 54 ปี ร้อยละ 27.93 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 63.56 จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 42.55 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 43.88 ระยะเวลาที่อาศัยในที่อยู่ปัจจุบัน ≥ 21 ปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่อาศัย 10 - 20 ปี ร้อยละ 59.31 บทบาทตำแหน่ง ส่วนใหญ่ไม่เป็นการกรรมการ ในหมู่บ้านร้อยละ 63.03

ตาราง 3 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มประชากรที่ศึกษาใน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	108	28.72
	หญิง	268	71.28
อายุ	15-24 ปี	23	6.12
	25-34 ปี	72	19.15
	35-44 ปี	87	23.14
	45-54 ปี	105	27.93
	55 ปีขึ้นไป	89	23.67
สถานภาพสมรส	โสด	74	19.68
	คู่	239	63.56
	หม้าย	31	8.24
	หย่า	17	4.52
	แยก	15	3.99

ตาราง 3 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มประชากรที่ศึกษาใน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ต่อ)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด	ประถมศึกษา	160	42.55
	มัธยมศึกษา/ปวช.	147	39.10
	อนุปริญญา/ปวส.	27	7.18
	ปริญญาตรี	36	9.57
	สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.06
	ไม่ได้เรียน	2	0.53
อาชีพ	เกษตรกรรวม	38	10.11
	รับจ้างทั่วไป	165	43.88
	ค้าขาย	53	14.10
	ธุรกิจทั่วไป	26	6.91
	รับราชการ	13	3.46
	แม่บ้าน	54	14.36
	นักเรียน/นักศึกษา	10	2.66
ระยะเวลาที่อาศัยในที่อยู่ปัจจุบัน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	17	4.52
	น้อยกว่า 10 ปี	50	13.30
	10-20 ปี	103	27.39
	≥21 ปีขึ้นไป	223	59.31
การเป็นกรรมการต่างๆ ในหมู่บ้าน	ไม่เป็น	237	63.03
	เป็น	139	36.97

ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือด
ออกจากแหล่งต่างๆ ร้อยละ 96.81 ส่วนใหญ่ได้รับ
จากโทรทัศน์ร้อยละ 73.94 รองลงมาคือเจ้าหน้าที่

สาธารณสุข ร้อยละ 63.56 และจากโปสเตอร์/แผ่น
พับ ร้อยละ 44.68 ตามลำดับ

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออก การพบเห็นผู้ที่มีอาการของโรคไข้เลือดออก สมาชิกในครอบครัวเคยเป็นโรคไข้เลือดออก (n=376)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออก		
เคย	364	96.81
ไม่เคย	12	3.19
โทรทัศน์	278	73.94
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	239	63.56
โปสเตอร์/แผ่นพับ	168	44.68
ป้ายประชาสัมพันธ์	135	35.90
หนังสือพิมพ์	108	28.72
วิทยุ	86	22.87
หนังสือ	83	22.07
อินเทอร์เน็ต	68	18.09
หอกระจายข่าว	63	16.76

การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.05$ S.D.=0.59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทุกครั้ง ได้แก่ การให้ความร่วมมือแก่อาสาสมัครสาธารณสุขเข้ามาสืบถามอาการในบ้าน ร้อยละ 60.37 การเข้าร่วมประชุมเมื่อมีการจัดประชุมเรื่องโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 38.83 และร่วมติดตามสถานการณ์การเกิดโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน ร้อยละ 35.11 การมีส่วนร่วมนานๆ ครั้ง ได้แก่ การสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายตามแหล่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านทุกสัปดาห์ ร้อยละ 21.28 และร่วมติดตามสถานการณ์ การเกิดโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน ร้อยละ 19.68 ไม่เคยมีส่วนร่วมเลย ได้แก่ การเฝ้าสังเกต/ติดตามผู้ที่มีอาการของไข้เลือดออกเมื่อพบผู้ป่วยแจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ ร้อยละ 14.36

การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.79$ S.D.=0.90) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมทุกครั้ง ได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และยุงลายภายในบ้านและรอบๆ บ้าน ร้อยละ 39.10 เสนอวิธีการปฏิบัติหรือการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกภายในบ้านและรอบๆ บ้านตนเองในที่ประชุม ร้อยละ 31.12 ร่วมเสนอวิธีการจัดทำกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในที่ประชุม ร้อยละ 27.66 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.95$ S.D.=0.65) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในการควบคุมกำจัดยุงลายโดยการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงทุกครั้งโดยวิธีทางกายภาพ ได้แก่ การดูแลเก็บเศษภาชนะ

ทุกสัปดาห์ ร้อยละ 40.43 การปิดฝาภาชนะบรรจุน้ำให้มิดชิด ร้อยละ 38.83 และการขัดล้างภาชนะบรรจุน้ำทุกสัปดาห์ ร้อยละ 35.64 และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในการควบคุมกำจัดตัวยุงลายทุกครั้ง ได้แก่ การให้ความร่วมมือในการเปิดประตูหน้าต่างเมื่อมีการพ่นหมอกควันหรือฟอยละเอียด (ULV) ร้อยละ 42.29 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติภายในหมู่บ้านทุกครั้ง ได้แก่ ร่วมสมทบเงินเพื่อใช้ในการจัดซื้อเชื้อเพลิงในการพ่นหมอกควันและทรายอะเบท ร้อยละ 46.81

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.85$ S.D.=0.97) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ร้อยละ 38.03 และการมีส่วนร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข ร้อยละ 36.44

สรุปและวิจารณ์ผล

จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พลเกด อินตา⁽⁵⁾ ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก: ศึกษากรณี อบต.ขนาดใหญ่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และชฎารัตน์ สมวิ⁽⁶⁾ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกในระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางพูน จังหวัดปทุมธานี พบว่าการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณากิจกรรมรายด้านที่กลุ่มตัวอย่างไม่มีส่วนร่วม เพื่อทราบถึงกิจกรรมที่ควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกในชุมชนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วม คือ สำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายตามแหล่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านทุกสัปดาห์ และเฝ้าสังเกต/ติดตามผู้ที่มีอาการของไข้เลือดออก เมื่อพบผู้ป่วยแจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ ร้อยละ 14.36 เท่ากัน

การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการเสนอวิธีการปฏิบัติหรือการดำเนินงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกตามแหล่งสาธารณประโยชน์และสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านในที่ประชุม ร้อยละ 16.49 และร่วมกำหนดช่วงเวลาจัดทำกิจกรรมรณรงค์ ป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกในที่ประชุม ร้อยละ 15.69

การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติ ได้แก่ การขอยืมเครื่องพ่นหมอกควันและเบ็กน้ำยาเคมีจากองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อเกิดการระบาด ร้อยละ 40.69 ไม่เคยใส่ทรายอะเบทในภาชนะที่ไม่มีฝาปิดในหมู่บ้าน ร้อยละ 34.04 และไม่เคยเลี้ยงปลาหางนกยูงในภาชนะที่ไม่มีฝาปิด ในหมู่บ้าน ร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วม คือ การเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน เพื่อนำไปวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน ร้อยละ 21.28 และ

การรวบรวมปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 15.43

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. การมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ประชาชนทำได้ดี ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ควรส่งเสริมให้ประชาชนทำต่อไป

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาร่วมวางแผนการดำเนินงานและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นถึงวิธีการปฏิบัติกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และร่วมกำหนดช่วงเวลาจัดกิจกรรม

3. กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยจัดกิจกรรมที่เอื้อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

4. สนับสนุนให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยร่วมกันสรุปผลการดำเนินกิจกรรมร่วมกับ อาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมถึงเสนอปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน เพื่อนำไปวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับอำเภอ

2. ควรมีการค้นหาวิธีการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

1. กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรคติดต่อ. แผนกลยุทธ์การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อแห่งชาติ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2544-2549). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสป). 2544.
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก. พระนครศรีอยุธยา: เอกสารแบบหนังสือราชการ งานควบคุมโรคติดต่อ. 2556.
3. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอลำลูกเกด. รายงานการประชุมเอกสารประจำเดือน. พระนครศรีอยุธยา: เอกสารประกอบการประชุมประจำเดือน, งานควบคุมโรคติดต่อ. 2555.
4. งานทะเบียนราษฎรอำเภอลำลูกเกด. ตารางแสดงจำนวนประชากรอำเภอลำลูกเกดประจำปี 2556. พระนครศรีอยุธยา: เอกสารประกอบการประชุมประจำเดือนมกราคม 2556. 2556.
5. พลเอก อินตา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก : ศึกษากรณี อบต. ขนาดใหญ่ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
6. ขวัญรัตน์ สมวิ. การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางพูน จังหวัดปทุมธานี. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.